

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО- НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 23.01.18			
Орг.јед.	Број	Примљено	Датум
05	617/1-1		

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу број IV-03-1119/34 од 06.12.2017. године именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата **мр Јасмине Радојловић** под називом:

„Утицај породичних фактора на успех деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју у нижим разредима основне школе“

Чланови комисије су:

1. **Проф. др Владимир Јањић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник;
2. **Проф. др Горан Белојевић**, редовни професор Медицинско факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Хигијена и медицинска екологија, члан;
3. **Доц. др Славица Марковић**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Педијатрија, члан;

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Већу за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу следећи

2. Извештај о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

2.1. Кратка биографија кандидата

Кандидат Јасмина Радојловић, магистар дефектолошких наука, смер соматопедија, предавач је на Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић“ у Београду на предметима Социјална медицина, Здравствена нега у примарној здравственој заштити, Здравствено васпитање, Јавно здравље, Основи андрагогије у здравству, Здравствено Законодавство и Методика и Организација здравствене неге.

Јасмина Радојловић је рођена 31.01.1972. год. у Београду. Завршила је Основну школу „Драгојло Дудић“ и Средњу медицинску школу „Београд“ педијатријски смер, у Београду. На Филозофски факултет Универзитета у Београду уписала се школске 1993/1994. године и дипломирала 2001. године са просечном оценом 7,95. На после-дипломске студије на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, смер соматопедија, уписала се школске 2005/2006 године и одбранила магистарску тезу под насловом „Породична средина и школски успех ученика са моторичким поремећајима“ дана 19.10.2010.године са оценом 10. Као магистар Дефектолошких наука пријавила је докторску дисертацију 2017. године на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу, смер Превентивна медицина. Удата је и мајка два детета. Поседује сертификате о двогодишњој едукацији из области здравства и комуникација и психоаналитичке психотерапије деце и омладине.

2.2. Наслов, предмет и хипотезе докторске дисертације

Наслов: „Утицај породичних фактора на успех деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју у нижим разредима основне школе“

Предмет:

Утврђивање значаја породичне средине за школски успех деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју у нижим разредима основне школе.

Поред тога, циљеви истраживања су и:

- Утврдити повезаности структуре, динамике и функционалности породице и школског успеха деце у нижим разредима основне школе у односу на децу типичног развоја и децу са сметњама у развоју.

- Испитати утицај материјалне ситуације породице и нивоа образовања родитеља на школски успех деце у нижим разредима основне школе у односу на децу типичног развоја и у односу на децу са сметњама у развоју.

- Проценити ставове наставника разредне наставе према инклузивном образовању.

- Проценити ставове деце типичног развоја према деци са сметњама у развоју.

Хипотезе:

На основу постављених циљева истраживања, дефинисаће се следеће радне хипотезе:

1. Структура, динамика и функционалност породице значајно утичу на школски успех ученика у нижим разредима основне школе, како код деце типичног развоја, тако и код деце са сметњама у развоју
2. Постоје значајне разлике у структури породице код деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју
3. Материјална ситуације породице и ниво образовања родитеља значајно утичу на школски успеха код ученика типичног развоја и ученика са сметњама у развоју
4. Постоје значајне разлике у материјалној ситуацији породице и ниво образовања родитеља код ученика типичног развоја и ученика са сметњама у развоју

5. Очекујемо углавном позитивне ставове наставника разредне наставе према инклузивном образовању
6. Став деце типичног развоја према деци са сметњама у развоју је углавном позитиван
7. У периоду 2012 -2017 значајно се променио утицај породичних фактора на школски успех деце у нижим разредима основне школе.

2.3. Испуњеност услова за пријаву теме докторске дисертације

Кандидат, Мр.Јасмина Радојловић је објавила један рад у целини у домаћем научном часопису у области друштвених наука, категорије М24, у којем је први аутор, чиме је испунио услов за пријаву докторске тезе:

1. **Радојловић Ј, Илић-Стошовић Д, Ђоновић Н.** Активни и пасивни облици родитељског ангажовања. Теме 2015; XXXIX (4): 1533-1546. **М24**

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Утицај породичних фактора у инклузивном образовању у Србији није довољно истражен. Резултати истраживања саопштени у иностранству, због специфичности наше средине, могу се применити само у методолошке сврхе. Прегледом литературе о проучавању функционисања деце у инклузивном школском контексту указује на сложеност ове проблематике, како по питању истраживања ове области, тако и по питању терминологије која се користи.

2.5. Значај и циљ истраживања

Значај истраживања

Данас постоји неколико оправданих разлога за провођење истраживања у овој области:

1. Нове животне околности – увођење инклузивног образовања у наш образовни систем захтева нова истраживања и проверу ове парадигме.

2. Нема домаћих студија које се баве истраживањем утицаја породичних фактора на школски успех деце са сметњама у развоју. Анализом стручне и научне литературе евидентирали смо значајан број студија које су се бавиле утицајем породичних фактора на школски успех деце типичног развоја, док сличних истраживања са децом са сметњама у развоју има веома мало. У свету постоје такве студије, међутим због специфичности нашег друштва, примена њихових резултата је ограничена, могу се користити само у методолошке сврхе.

Циљеви истраживања

Циљ овог истраживања је испитивање повезаности структуре, динамике и функционалности породице и школског успеха деце у нижим разредима основне школе у односу на децу типичног развоја и децу са сметњама у развоју као и испитати утицај материјалне ситуације породице и нивоа образовања родитеља на школски успех деце у нижим разредима основне школе у односу на децу типичног развоја и у односу на децу са сметњама у развоју.

2.6. Веза истраживања са досадашњим истраживањима

Значајан број студија показује да се повећао број деце са сметњама у развоју која се школују у редовним школама. Међутим, нема значајних студија и података који би указали на квалитет инклузивног образовања и факторе који утичу на школски успех ученика у новом, инклузивном окружењу.

Велики број земаља у Европи укључило је децу са сметњама у развоју различите етиологије у инклузивни модел школовања, тако да резултати ове студије могу да укажу да и у нашој средини има довољно капацитета и разумевања за инклузију.

2.7 Методе истраживања

2.7.1 Врста студије

Студија је студија пресека за период 2012-2018.

Истраживање је започето у новембру школске 2011/2012 године а биће поновљено и у мају /јуну/јулу школске 2016 /2017 године. За прикупљање података користи се анализа школске и медицинске документације и анкетирање испитаника. За потребе ове студије коришћена су три упитника: Упитник за родитеље, Упитник за наставнике, и Упитник за ученике.

Упитник за родитеље преузет је из докторске дисертације Николић Радмиле (1998) део о школском учењу преузет од Станојловић. Б 2008 .

Упитник за наставнике и ученике је преузет из Магистарске тезе Студен Рајке (2008) (13) који представља део пројекта Образовање за друштво знања, Института за Педагошка истраживања у Београду (упитник за наставнике: 16 питања и петостепена скала од 22 тврдње) и упитник за ученике (11 питања). Важно је напоменути да су поједина питања из упитника преузета из инструмента Министарства просвете и спорта Републике Србије у сарадњи са Уницефом и организацијом Save the Children за наставнике питања (1,7,11 и 16) а за ученике питања (1,2,3,4). За коришћење упитника од колегиница Професорке Радмиле Николић и Рајке Студен сам добила писмену сагласност за одобрење коришћења њихових упитника за своју докторску дисертацију које су у прилозима са њиховом сагласношћу. Велики број питања у упитницима има елементе скале процене.

Упитник за родитеље се састоји из неколико делова:

а) социјално-економски статус породице; б) родитељска заинтересованост за школски успех деце; в) родитељска помоћ деци у школском учењу; г) родитељска ангажованост у формирању радних навика за учење код деце); д) родитељска подршка деци у упознавању шире околине. (Родитељска заинтересованост за школски успех деце испитује се питањима бр. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10 из Упитника. Родитељска помоћ деци у школском учењу испитује се питањима бр. 7, 8, 9, 11, 12, 13 из Упитника. Родитељска ангажованост у формирању радних навика за учење код деце испитује се питањима бр. 14, 15, 16 и 17 из Упитника. Родитељска подршка деци у упознавању шире околине испитује се питањима бр. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 из Упитника. У упитнику за родитеље постоје и контролна, независна варијабла у које спадају образовни ресурс (компјутер, доступност интернета и број књига у личној библиотеци).

Упитници којим се анкетирају наставници и ученици биће шифрирани због анонимности података.

На основу првих седам питања из Упитника за наставнике желимо да сазнамо у којој мери су наставници разредне наставе спремни да прихвате децу са сметњама у развоју, тако што ћемо испитати њихове ставове према инклузивном образовању. Питањима 8,9,10,11 и 12 испитаћемо мишљење наставника разредне наставе о њиховим искуствима у раду са децом са сметњама у развоју и њихове предлоге који би допринели успешнијем раду са овом децом. Мишљење наставника разредне наставе о спремности осталих ученика да прихвате децу са сметњама у развоју у редовну школу, испитаћемо на основу 13, 14, 15 и 16 питања. Након питања отвореног и затвореног типа у упитнику, следи петостепена скала која се састоји од 22 тврдње коју ће наставници разредне наставе рангирати од један до пет. Један део скале односи се на значај појединих психолошко-педагошких мера за успешно реализовање инклузивне наставе, а у другом делу скале, наставници разредне наставе ће процењивати колико поједини фактори могу бити отежавајући за инклузивни процес.

2.7.2. Популација која се истражује

Популација која се истражује чине:

- породица,
- наставници разредне наставе,
- деца типичног развоја млађег школског узраста,
- деца са сметњама у развоју млађег школског узраста.

Породице деце типичног развоја, породице деце са сметњама у развоју, наставници разредне наставе, деца типичног развоја и деца са сметњама у развоју. Место истраживања је Београд: ОШ Јосиф Панчић, ОШ Драгојло Дудић, ОШ Бранко Ћопић и Завод за психофизичке поремећаје и говорну патологију „Проф. др.Цветко Брајовић“, у Београду.

2.7.3. Узорковање

Узорак ће чинити:

- Прву групу испитаника чини 1127 деце типичног развоја, узраста од 7 – 11 година, оба пола. Ова група испитаника формирана је од ученика нижег школског узраста (I до IV разред) из три основне школе у Београду: ОШ „Јосиф Панчић“, ОШ „Драгојло Дудић“, ОШ „Бранко Ћопић“.

- Другу групу испитаника чине родитељи (1755) деце типичног развоја. Ова група испитаника формирана од родитеља испитаника из прве групе, где год је то могуће. Иако је првобитна намера била да испитамо оба родитеља у току студије смо, у појединим случајевима морали да одступимо од тога. Неки од родитеља су били одсутни због пословних обавеза, неки нису у истој породици, живе у другој породици одвојено, велики број родитеља није желело да учествује у анонимној анкети.

- Трећу групу испитаника чини (70) деце са сметњама у развоју, узраста 7 – 11 година, оба пола. Ова група испитаника формирана је од ученика који су на третманима у Заводу за психофизичке поремећаје и говорну патологију „Проф. др. Цветко Брајовић“, у Београду. За дефинисање деце са сметњама у развоју искључиво су коришћене Дг из медицинске документације односно здравствених картона ученика који су на третману.

Критеријуми који су коришћени за одабир деце за истраживање у Заводу за говорну патологију су били:

А) Према међународној класификацији болести са следећим Дг, /Дислексија, Дисграфија, Дисфазија, Муцање, Школска неефикасност, мешовити поремећаји,

Б) Према томе да ли деца похађају редовну школу по редовном плану и програму,

В) Према томе да ли деца похађају редовни наставу по Инклузивном образовном програму.

- Четврту групу испитаника чине родитељи деце са сметњама у развоју (70).

Ова група испитаника формирана је од родитеља испитаника треће групе, оба родитеља, и отац и мајка, када су били присутни са дететом у Заводу.

- Пету групу испитаника чине наставници разредне наставе (64). Ова група испитаника формирана је од наставника који реализују разредну наставу у ОШ „Јосиф Панчић“, ОШ „Драгојло Дудић“, ОШ „Бранко Ћопић“.

2.7.4. Варијабле које се мере у студији

Независне варијабле у овом истраживању односе се на карактеристике родитеља, брачни статус, образовни статус, године старости, социо економски статус и специфично педагошке карактеристике

родитељска заинтересованост за школски успех деце,

родитељска помоћ деци у школском учењу,

родитељска ангажованост у формирању децијих радних навика за учење и

родитељска подршка деци у упознавању шире околине).

Зависне варијабле везане су за школски успех деце. Школски успех деце смо мерили као општу просечну оцену ученика на крају школске године.

У упитнику за родитеље постоји и контролна, независна варијабла у које спадају образовни ресурс (компјутер, доступност интернета и број књига у личној библиотеци).

У упитнику за наставнике разредне наставе независне варијабле су пол, године радног стажа наставника разредне наставе и укљученост /неукљученост у пројекте инклузивног образовања, док је зависна варијабла спремност наставника разредне наставе да прихвате децу са сметњама у развоју у редовну наставу.

На основу првих седам питања из упитника желимо да сазнамо у којој мери су наставници разредне наставе спремни да прихвате децу са сметњама у развоју, тако што ћемо испитати њихове ставове према инклузивном образовању и деци са сметњама у развоју.

У упитнику за ученике независне варијабле су пол ученика, и укљученост /неукљученост у пројекте инклузивног образовања као и школа коју ученик похађа, док је зависна варијабла спремност ученика да прихвате децу са сметњама у развоју у редовну наставу односно у одељење редовне школе.

2.7.5. Снага студије и величина узорка

Израчунавање потребне величине узорка у студији базирано је на потреби детекције разлике одличног школског успеха деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју. Претпоставка је да учесталост одличног успеха код деце типичног развоја износи 65% (на основу сопственог пилот истраживања), а истраживачко очекивање је да код деце са сметњама у развоју не прелази 30%. Потребна величина узорка за детектовање такве разлике, за ниво статистичке значајности од 0.05 и статистичку снагу од 80%, је најмање по 31 ученик у свакој од група. Величина узорка је израчуната према циљевима истраживања које је урађено.

Бенефит ове студије је компарација утицаја фактора породице на школски успех деце на почетку примене инклузивног образовања (2012) и након пет година примене инклузивног образовања у односу на децу типичног развоја и децу са сметњама у развоју. Претпоставка је да се променом традиционалног школовања и увођењем инклузивног образовања значајно променио утицај фактора породице на школски успех деце. Ова парадигма тестирана је у три ОШ у Београду. Истраживање је обухватило (1127) ученика млађег школског узраста, њихове родитеље (1755) и наставнике (64).

2.7.6. Статистичка анализа

У циљу статистичке провере постављених хипотеза коришћене су методе дескриптивне статистике, и параметарске и непараметарске методе инференцијалне статистике, уз коришћење SPSS 17 програм.

У статистичкој обради примењени су:

1. Мере учесталости (фреквенције),
2. Мере централне тенденције (аритметичка средина и стандарна девијација),
3. Мере корелације између испитаних обележја; Pearson коефицијент корелације и Spearman тест корелације ранга, између степена образовања родитеља и школског успеха ученика и друго.
4. Хи - квадрат тест (дистрибуција родитеља у односу на њихово материјално стање, заинтересованост да помажу деци у учењу, итд.)
5. Студентов т-тест за поређење средњих вредности два зависна или независна узорка. (Овде се пореде нумеричке варијабле: просечна оцена деце типичног развоја у односу на то да ли потичу из нуклеарних породица или су им родитељи разведени итд).
6. Анализа варијансе

С обзиром на потребу сумирања појединих питања из упитника за наставнике и ученике, биће примењена факторска анализа, која је, показала да има смисла да се одређена питања, тврдње третирају као једна варијабла.

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

Резултати студије ће показати да ли су образовна постигнућа деце типичног развоја умањена због тога што наставу прате са децом са сметњама у развоју. Очекујемо, значајно различите нивое корелација породичних варијабли и школског успеха деце типичног развоја у односу на школски успех деце са сметњама у развоју.

Очекује се да ће резултати студије утврдити у којој мери породична средина односно социјално - економски фактори и ниво образовања родитеља са једне стране и структура и функционалност породице са друге стране утичу на школски успех ученика типичног развоја и школски успех ученика са сметњама у развоју. Који фактори породичне средине значајно утичу и да ли постоје разлике за децу типичног развоја и за децу са сметњама у развоју. Да ли се утицај ових чинилаца променио у периоду 2012-2017.

Очекује се да ће ова студија утврдити који фактори могу да помогну наставницима разредне наставе да боље разумеју децу са сметњама у развоју и да ће тако остварити бољу комуникацију са децом са сметњама у развоју. У којој мери наставници подржавају инклузивни процес и да ли је дошло до промена у овом односу у периоду 2012-2017.

Очекује се да ће се овом студијом пронаћи фактори који ће децу типичног развоја подстаћи да покажу емпатију и спремност да помажу деци са сметњама у развоју.

У којој мери деца типичног развоја прихватају децу са сметњама у развоју и да ли се овај однос променило у периоду 2012-2017.

2.9. Оквирни садржај дисертације

Увођење инклузивног образовања, ограничена примена резултата из иностранства као и недостатак студија у нашој земљи које истражују улогу породице у инклузивном образовању, представљају основне разлоге за спровођење истраживања у овој области.

3. Предлог ментора

За ментора се предлаже проф. др Горан Недовић, Редовни професор Факултета за Специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду.

Предложени наставник испуњава услове за ментора докторских дисертација, у складу са стандардом 9 за акредитацију студијских програма докторских академских студија на високошколским установама.

3.1. Компетентност ментора

Радови Проф. Др Горана Недовића, који су у вези са темом докторске дисертације:

1. Berat, S., Nešković-Konstantinović, Z., **Nedović, G.**, Rapačić, D., Marinković, D. (2015). Social functioning of elderly persons with malignant diseases. *Vojnosanitetski pregled*, 72 (1), 33-39.
2. Trgovcevic, S., Milicevic, M., **Nedovic, G.**, Jovanic, G. (2014). Health Condition and Quality of Life in Persons with Spinal Cord Injury. *Iranian Journal of Public Health*, 43 (9), 1229-1238, ISSN 2251-6093
3. **Nedović, G.**, Marinković, D., Rapačić, D., Berat, S., Kozomara, R. (2013). Health-related quality of life assessment in Serbian schoolchildren hospitalized for malignant disease. *Vojnosanitetski Pregled*, 70 (2), 195–199.
4. Milićević, M., Potić, S., **Nedović, G.**, Medenica, V. (2012). Predictors of social participation of children with cerebral palsy in school environment. *Croatian Journal of Education*, 14 (1), 49–72. ISSN: 1848-5197.
5. Rapačić, D., Đorđević, S., **Nedović, G.**, Kovačević, J., Čordiћ, A., Marinković, D. (2014). Theoretical Aspects of Special Education and Rehabilitation. In M. Kulić, D. Ilić – Stošović (Eds.), *Education and Rehabilitation of Adult Persons with Disabilities* (pp.13 - 26). University of East Sarajevo, Faculty of Medicine; University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Thematic Collectio *Disabilities* (pp.13 - 26). University of East Sarajevo, Faculty of Medicine; University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Thematic Collection of International Importance. ISBN 978-99955-733-9-3
8. **Nedović, G.**, Ilić – Stošović, D., Rapačić, D., Kulić, M., Marinković, D., Potić, S. (2014). Institutional Care and Social Welfare for People with Disabilities in Serbia. In M. Kulić, D. Ilić – Stošović (Eds.), *Education and Rehabilitation of Adult Persons with Disabilities* (pp. 27 - 42). University of East Sarajevo, Faculty of Medicine; University of Belgrade – Faculty of Special

Education and Rehabilitation, Thematic Collection of International Importance. ISBN 978-99955-733-9-3

9. Rapaić, D., Nedović, G., Stojković, I., Ilić, S. (2014). Methodology in the Study of Implementation of Legal Frameworks for Supporting Children with Disabilities in Regular School. In B. Johnsen (Ed.), *Theory and Methodology in International Comparative Classroom Studies*, (pp. 276 - 282). Oslo: Cappelen Damm AS, ISBN 978-82-02-47061-6.

4. Научна област дисертације

Медицина. Изборно подручје: Превентивна Медицина.

5. Научна област чланова комисије

1. Проф. др Владимир Јањић, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник;
2. Проф. др Горан Белојевић, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Хигијена и медицинска екологија, члан;
3. Доц. др Славица Марковић, Доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Педијатрија, члан;

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу детаљног разматрања приспеле документације докторант, мр Јасмина Радојловић испуњава све услове за одобрење теме и израду докторске дисертације. Предложена тема је научно оправдана и оригинална, дизајн студије прецизно постављен и дефинисан, а научна методологија јасна и прецизна.

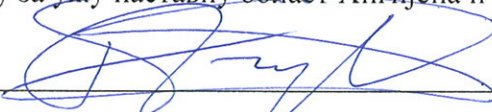
Комисија предлаже Већу за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу да прихвати тему докторске дисертације кандидата мр Јасмине Радојловић под називом „Утицај породичних фактора на успех деце типичног развоја и деце са сметњама у развоју у нижим разредима основне школе ” и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

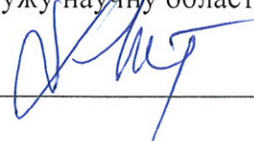
Проф. др Владимир Јањић, ванредни професор Факултета медицинских наука
Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник;

Проф. др Горан Белојевић, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у
Београду за ужу наставну област Хигијена и медицинска екологија, члан;

Доц. др Славица Марковић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у
Крагујевцу за ужу научну област Педијатрија, члан;

У Крагујевцу, 21.12.2017